



COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

VIJEĆE EUROPE

CPT/Inf/C (2002) 1
Hrvatski / Croatian / Croate

Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT)



Europska konvencija o sprječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja

Tekst Konvencije i njeno obrazloženje

Europski Ugovori - Broj 126.

Tekst izmjenjen Protokolima Broj 1 (ETS Broj 151) i Broj 2 (ETS Broj 152), koji su stupili na snagu 1. ožujka 2002. godine.

SADRŽAJ

Strana

Europska konvencija o sprječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja	4
Obrazloženje	15

Europska konvencija o spriječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ove Konvencije,

Uzimajući u obzir odredbe Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda,

Prisjećajući se da prema članku 3. iste Konvencije, »nitko ne može biti podvrgnut mučenju ili neljudskom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju,

Ističući da mehanizmi definirani tom Konvencijom djeluju vezano za osobe koje tvrde da su žrtve kršenja članka 3.,

Uvjereni da se zaštita osoba lišenih slobode od mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja može pojačati nesudskim putem preventivnog karaktera na temelju posjeta,

Sporazumjele su se o sljedećem:

Poglavlje I

Članak 1

Uspostavit će se Europski odbor za spriječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (u daljnjem tekstu: Odbor). Odbor će putem posjeta provjeravati postupanje prema osobama lišenih slobode kako bi jačao, ukoliko je potrebno, zaštitu tih ljudi od mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Članak 2

Svaka stranka će dopustiti posjete, sukladno ovoj Konvenciji, svakom mjestu unutar svoje nadležnosti gdje su osobe lišene slobode od strane državnih vlasti.

Članak 3

U primjeni ove Konvencije, Odbor i nadležne nacionalne vlasti dotične stranke surađivat će međusobno.

Poglavlje II

Članak 4

- 1 Odbor će se sastojati od onoliko članova koliko ima stranaka.
 - 2 Članovi Odbora biraju se među osobama visokih moralnih kvaliteta, kojima je kompetentnost na području ljudskih prava priznata ili koji imaju profesionalno iskustvo na područjima koja su obrađena ovom Konvencijom.
 - 3 Nijedna dva člana Odbora ne mogu biti državljani iste države.
 - 4 Članovi će obavljati svoju dužnost u svom pojedinačnom svojstvu, bit će nezavisni i nepristrani te će učinkovito obavljati svoju dužnost u Odboru.
-

Članak 5¹

- 1 Članove Odbora bira Odbor ministara Vijeća Europe apsolutnom većinom glasova, prema popisu kandidata kojeg će pripremiti Ured Savjetodavne skupštine Vijeća Europe. Svako nacionalno izaslanstvo stranaka u Savjetodavnoj skupštini predlaže tri kandidata, od kojih će barem dva biti državljani te države.

Pri izboru člana za Odbor iz države koja nije članica Vijeća Europe, Ured Savjetodavne skupštine će pozvati parlament te države da predloži tri kandidata, od kojih će barem dva biti njeni državljani. Odbor ministara će provesti izbor nakon konzultacija s dotičnom stranom.

- 2 Isti će se postupak provoditi prilikom popunjavanja praznih mjesta.
- 3 Članovi odbora biraju se na razdoblje od četiri godine. Oni mogu biti dva puta ponovno izabrani. Međutim, među članovima koji će biti odabrani u prvim izborima mandat tri člana prestaje nakon dvije godine. Članove čiji mandat prestaje krajem prvobitnog razdoblja od dvije godine bira ždrijebom glavni tajnik Vijeća Europe neposredno nakon prvih izbora.
- 4 Kako bi osigurali, u mjeri u kojoj je to moguće, da se pola članstva Odbora obnavlja svake dvije godine, Odbor ministara može odlučiti, prije nego što nastavi bilo koje iduće izbore, da razdoblje ili razdoblja obnašanja dužnosti jedne ili više članica koje se izabiru ne bude četiri godine, ali niti više od šest niti manje od dvije godine.
- 5 U slučajevima kada se radi o više od jednog razdoblja obnašanja dužnosti i kada Odbor ministara primjenjuje prethodni stavak, Glavni tajnik dodijelit će razdoblja obnašanja dužnosti pomoću bubnja odmah nakon izbora.

¹ *Tekst izmjenjen sukladno Protokolu Broj 1 (ETS Broj 151) i Broj 2 (ETS Broj 152).*

Članak 6

- 1 Odbor se sastaje iza zatvorenih vrata. Kvorum će biti jednak većini njegovih članova. Odluke Odbora donosi većina prisutnih članova, podložno uvjetima članka 10. stavka 2.
- 2 Odbor sam donosi svoja pravila postupanja.
- 3 Tajništvo Odbora osigurat će glavni tajnik Vijeća Europe.

Poglavlje III**Članak 7**

- 1 Odbor će organizirati posjete mjestima opisanim u članku 2. Osim periodičkih posjeta, Odbor može organizirati druge posjete ovisno o potrebama u datim okolnostima.
- 2 Prema općenitom pravilu posjete mogu izvršavati najmanje po dva člana Odbora. Odbor može, ukoliko smatra potrebnim, primiti pomoć stručnjaka i prevoditelja.

Članak 8

- 1 Odbor će izvjestiti Vladu dotične stranke o svojoj namjeri obavljanja posjeta. Nakon takve obavijesti može u bilo koje vrijeme posjetiti bilo koje mjesto opisano u članku 2.
 - 2 Stranka će Odboru osigurati sljedeće uvjete za obavljanje zadatka:
 - a pristup svom teritoriju i pravo na kretanje bez ograničenja;
 - b potpune podatke o mjestima gdje su zadržane osobe lišene slobode;
 - c neograničen pristup svakom mjestu gdje se nalaze osobe lišene slobode, uključujući pravo na kretanje unutar tih mjesta bez ograničenja;
 - d druge podatke koje Stranka ima na raspolaganju a potrebni su Odboru u izvršavanju zadatka. U traženju tih podataka Odbor će se pridržavati važećih odredaba nacionalnog zakona i profesionalne etike.
-

- 3 Odbor može ne samo ispitati osobe lišene slobode.
- 4 Odbor može slobodno komunicirati sa svakom osobom za koju smatra da može dati relevantne podatke.
- 5 Ukoliko bude potrebno Odbor može neodložno prenijeti svoja promatranja nadležnim vlastima dotične stranke.

Članak 9

- 1 U izuzetnim okolnostima nadležne vlasti dotične stranke mogu izjaviti Odboru neslaganje u vezi posjeta u vrijeme ili na mjestu koje Odbor predloži. Takva izjava o neslaganju može se temeljiti jedino na razlozima nacionalne obrane, javne sigurnosti, ozbiljnih nereda na mjestima gdje se nalaze osobe lišene slobode, zdravstvenog stanja osobe ili hitnog ispitivanja koje je u tijeku i odnosi se na ozbiljno kazneno djelo.
- 2 Nakon davanja takve izjave o neslaganju, stranka i Odbor odmah će započeti razgovore kako bi se pojasnila situacija i omogućilo Odboru obavljanje njegovih funkcija. Ti dogovori mogu obuhvaćati transfer osobe koju je Odbor želio posjetiti na bilo koje drugo mjesto. Do trenutka održavanja posjeta stranka će Odboru dati podatke o svim dotičnim osobama.

Članak 10

- 1 Nakon svakog posjeta Odbor će napisati izvješće o činjenicama otkrivenim tijekom posjeta, navodeći sve primjedbe koje je podnijela dotična stranka. Dotičnoj će stranci dostaviti to izvješće koje će sadržavati sve preporuke koje Odbor smatra potrebnim. Odbor se može savjetovati sa strankom kako bi predložio, ukoliko je potrebno, poboljšanja u zaštiti osoba lišenih slobode.
 - 2 Ukoliko stranka odbije suradnju ili odbije poboljšanje situacije sukladno preporukama Odbora, Odbor može odlučiti nakon što je dopustio stranci da se izjasni o svojim stajalištima, dvotrećinskom većinom svojih članova da daje javnu izjavu o tome.
-

Članak 11

- 1 Podaci koje prikupi Odbor prilikom posjete, njegovo izvješće kao i konzultacije s dotičnom strankom bit će povjerljive prirode.
- 2 Odbor će svoje izvješće objaviti zajedno sa svim primjedbama dotične stranke, kad god to dotična stranka želi.
- 3 Međutim, osobni podaci se neće objavljevati bez izričitog dopuštanja dotične osobe.

Članak 12 ¹

Sukladno pravilima o povjerljivosti u članku 11. Odbor će svake godine Odboru ministara podnijeti opće izvješće o svojim aktivnostima koje će se proslijediti Savjetodavnoj skupštini i svim državama koje nisu članice Vijeća Europe, a koje su potpisnice Konvencije te će isti objaviti.

Članak 13

Članovi Odbora, stručnjaci i druge osobe koje pomažu Odboru moraju tijekom i nakon završenog mandata čuvati povjerljivost činjenica ili podataka koje su doznali tijekom obavljanja svoje funkcije.

Članak 14

- 1 Imena osoba koje pomažu Odboru bit će navedeni u obavijesti iz članka 8. stavka 1.
- 2 Stručnjaci će raditi prema naputku i pod nadležnošću Odbora. Imat će posebno znanje i iskustvo na poljima ove Konvencije te će biti vezani istim uvjetima nezavisnosti, nepristranosti i raspoloživosti kao i članovi Odbora.
- 3 Stranka može u izuzetnim okolnostima izjaviti da stručnjak ili bilo koja druga osoba koja pomaže Odboru ne smije sudjelovati u posjetu mjestu unutar njene nadležnosti.

¹ *Tekst izmijenjen sukladno Protokolu Broj 1 (ETS Broj 151).*

Poglavlje IV**Članak 15**

Svaka će stranka izvjestiti Odbor o nazivu i adresi tijela nadležnih za primanje obavijesti naslovljenih na vladu te časniku za vezu kojeg postavi.

Članak 16

Odbor, njegovi članovi i stručnjaci navedeni u članku 7. stavak 2. uživat će povlastice i imunitete navedene u aneksu ovoj Konvenciji.

Članak 17

- 1 Ova Konvencija neće prejudicirati odredbe unutarnjeg zakona ili bilo kojeg međunarodnog sporazuma koji pružaju veću zaštitu osobama lišenim slobode.
 - 2 Ništa se u ovoj Konvenciji neće smatrati ograničavajućim ili štetnim za nadležnost tijela Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava ili za obveze preuzete od stranaka prema toj Konvenciji.
 - 3 Odbor neće posjećivati mjesta koja predstavnici ili pripadnici zaštitnih snaga ili Međunarodnog odbora crvenog križa redovno posjećuju sukladno Ženevskoj konvenciji od 12. kolovoza 1949. i Dopunskim protokolima od 8. lipnja 1977. nadalje.
-

Poglavlje V

Članak 18 ¹

- 1 Ova Konvencija otvorena je za potpisivanje svakoj državi članici Vijeća Europe. Podliježe potvrđivanju, prihvatu ili odobrenju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.
- 2 Odbor ministara Vijeća Europe može pozvati bilo koju državu koja nije članica Vijeća Europe da pristupi Konvenciji.

Članak 19 ¹

- 1 Ova Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca pošto je sedam država članica Vijeća Europe izrazilo pristanak da budu vezane Konvencijom sukladno odredbama članka 18.
- 2 Što se tiče bilo koje države koja naknadno izrazi pristanak da bude vezana Konvencijom, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupanju.

Članak 20 ¹

- 1 Svaka država može u vrijeme potpisivanja ili polaganja isprava o potvrđivanju, prihvatu, odobrenju ili pristupanju specificirati teritorij ili teritorije na koje će se odnositi ova Konvencija.
- 2 Svaka država može kasnije, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, proširiti primjenu ove Konvencije na bilo koji drugi teritorij naveden u izjavi. Što se tiče tog teritorija Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca po zaprimanju takve izjave od strane glavnog tajnika.
- 3 Svaka izjava koja je dana u skladu s prethodna dva stavka može, u odnosu na bilo koji teritorij naveden u izjavi, biti povučena notifikacijom glavnom tajniku. Takvo povlačenje imat će učinak prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca po zaprimanju takve notifikacije od strane glavnog tajnika.

¹ *Tekst izmjenjen sukladno Protokolu Broj 1 (ETS Broj 151).*

Članak 21

Nikakve se rezerve ne mogu učiniti glede odredaba ove Konvencije.

Članak 22

- 1 Svaka stranka može u bilo kojem trenutku otkazati ovu Konvenciju notifikacijom glavnom tajniku Vijeća Europe.
- 2 Takvo otkazivanje će steći učinak prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dvanaest mjeseci po zaprimanju notifikacije od strane glavnog tajnika.

Članak 23¹

Glavni tajnik Vijeća Europe obavijestit će države članice i sve države koje nisu članice Vijeća Europe, a koje su potpisnice Konvencije o:

- a svakom potpisivanju;
- b polaganju svake isprave o potvrđivanju, prihvatu, odobrenju ili pristupanju;
- c o svakom datumu stupanja na snagu ove Konvencije sukladno člancima 19. i 20. ;
- d svakoj drugoj odluci, notifikaciji ili priopćenju koji se odnose na ovu Konvenciju osim aktivnosti poduzetih sukladno člancima 8. i 10.

U potvrdu ovoga nižepotpisani, na osnovi urednih ovlaštenja, potpisali su ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Strasbourgu, 26. studenog 1987., na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će biti pohranjen u arhivu Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe uputit će ovjerovljene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe.

¹ *Tekst izmjenjen sukladno Protokolu Broj 1 (ETS Broj 151).*

ANEKS

Povlastice i imuniteti (Članak 16.)

- 1 U svrhu ovog aneksa kada se navode članovi Odbora podrazumijevat će se da to uključuje stručnjake navedene u članku 7. stavak 2.
- 2 Članovi Odbora će tijekom obavljanja svojih funkcija i tijekom putovanja u svrhu obavljanja svojih funkcija uživati sljedeće povlastice i imunitete:
 - a imunitet od osobnog uhićenja ili pritvora, te od zapljene osobne prtljage i vezano za izgovorene ili napisane riječi te sva djela koja učine u obavljanju službenih dužnosti - imunitet od svih vrsta pravnih postupaka;
 - b izuzeće od svih ograničenja slobode kretanja: na izlazak i povratak u zemlju prebivališta, na ulazak i izlazak iz zemlje u kojoj obavljaju svoje funkcije, te od prijava kod stranaca u zemlji koju posjećuju ili kroz koju prolaze u obavljanju svojih funkcija.
- 3 Tijekom putovanja u svrhu obavljanja svojih funkcija članovima Odbora će glede carinske i financijske kontrole biti dati:
 - a od vlade njihove države iste olakšice kao i dužnosnicima koji putuju u inozemstvo radi obavljanja privremenih službenih dužnosti;
 - b od vlada drugih država potpisnica iste olakšice kao što se daju predstavnicima stranih vlada na obavljanju privremenih dužnosti.
- 4 Dokumenti i spisi Odbora kada se odnose na posao Odbora bit će nepovredivi.

Službena korespondencija i druga službena komunikacija Odbora ne smiju se zadržavati niti cenzurirati.

- 5 Kako bi se svim članovima Odbora osigurala potpuna sloboda govora i potpuna nezavisnost u obavljanju dužnosti, imunitet od pravnih postupaka vezanih za izgovorene i napisane riječi te za sva djela učinjena tijekom obavljanja dužnosti vrijedi i dalje bez obzira na to jesu li dotične osobe prestale obavljati te dužnosti.

 - 6 Povlastice i imuniteti dati članovima Odbora nisu za osobnu korist samih pojedinaca već radi zaštite nezavisnosti njihovih funkcija. Jedino će Odbor imati nadležnost odreći se imuniteta svojih članova; Odbor ima ne samo pravo već i obvezu odreći se imuniteta bilo kojeg člana kada bi prema njegovu mišljenju imunitet osujetio tijek pravde i kada ga se može odreći bez štete po svrhu zbog koje je dodijeljen.
-

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dana 28. rujna 1983. Savjetodavna skupština Vijeća Europe usvojila je Preporuku 971 (1983) o zaštiti osoba lišenih slobode od torture i od okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. U tom tekstu Skupština je preporučila da Odbor ministara usvoji Nacrt europske konvencije o zaštiti osoba lišenih slobode od okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, koji je priložen Preporuci.

Pozadina ove inicijative može se sažeti na sljedeći način:

2. U siječnju 1981. Skupština je usvojila Preporuku 909 (1981) o Međunarodnoj konvenciji protiv torture, u kojoj se pozivala na rad u okviru Ujedinjenih naroda i preporučila da Odbor ministara pozove vlade država članica da porade na usvajanju i primjeni nacrt konvencije protiv torture koju priprema Komisija Ujedinjenih naroda za ljudska prava. Također je pozvala vlade država članica koje su zastupljene u toj komisiji da učine sve što mogu da osiguraju da se temeljito razmotri nacrt neobavezatnog protokola uz konvenciju (koji je podnijela Kostarika), čim se Nacrt same konvencije podnese Ekonomskom i socijalnom vijeću Ujedinjenih naroda.

3. U ožujku 1981. u Skupštini su dana dva prijedloga rezolucije o torturi za države članice Vijeća Europe: jedan je bio prijedlog g.Lidborna (Spis 4718), a drugi g. Jagera (spis 4730). Ti su prijedlozi proslijeđeni Odboru za pravna pitanja, koji je odlučio da ih zajedno razmotri.

4. Razmatranje Odbora za pravna pitanja urodilo je izvješćem (Spis 5099), koje je u ime Odbora sastavio g. Berrier i koje je usvojeno 30. lipnja 1983. To je izvješće sadržavalo Nacrt europske konvencije, koji su razradili Međunarodno povjerenstvo pravnik i Švicarski odbor za sprečavanje torture, na zamolbu izvjestitelja.

U rujnu 1983. mišljenje Odbora za politička pitanja o izvješću iznio je g. Dejardin (Spis 5123)

5. U ovom kontekstu treba uočiti da se na sličnim poslovima radilo i u okviru Ujedinjenih naroda te da je tekst Konvencije protiv torture i okrutnog, nehumanog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, o kojem se radi u Preporuci 909, usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1984. i da je potom ponuđen na potpis. Nacrt neobvezatnog protokola koji je dala Kostarika ima cilj utvrđivanje preventivnog mehanizma koji je po svojoj naravi sličan onome predviđenome u Nacrtu konvencije dodanome Preporuci Skupštine 971.

6. Nakon usvajanja Preporuke 971. Odbor ministara postavio je sljedeće uvjete Upravnom odboru za ljudska prava (Steering Committee for Human Rights, skraćeno: CDDH) na 366. sastanku zamjenika ministara u siječnju 1984:

«Razmotrite Preporuku Skupštine 971 kako biste Odboru ministara, nakon savjetovanja s Europskim odborom za probleme kriminaliteta, podnijeli tekst nacrt konvencije ili neki drugi pravni instrument o zaštiti osoba lišenih slobode od torture i okrutnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.»

7. Odbor stručnjaka za proširenje prava koja se štite Europskom konvencijom o ljudskim pravima (The Committee of experts for the extension of the rights, skraćeno: DH-EX), tijelo podređeno CDDH, dobio je naputke od CDDH (na 15. sastanku u ožujku 1984) da obavi tu zadaću pod ovlastima CDDH.

8. DH-E je razmotrio Nacrt konvencije dodane Preporuci 971 na svojim sastancima (19. do 25. sastanak, od svibnja 1984. do lipnja 1986). Uzeo je, između ostaloga, u obzir sljedeće:

- Konferencija ministara o ljudskim pravima (Beč, 19. i 20. ožujka 1985), u Rezoluciji br. 2 «potiče Odbor ministara da u što kraćem roku dovrši rad na nacrtu pravnog instrumenta o torturi s ciljem njegova usvajanja»;
 - U konačnom priopćenju sa 76. sjednice Odbora ministara (25. travnja 1985) kaže se da su ministri «podržali apel konferencije»;
 - U skupštini su postavljena tri pitanja u vezi s nacrtom konvencije predsjedavajućem Odbora ministara. Jedno je postavio g. Berrier u siječnju 1985, a druga dva g. Arbeloa u travnju i rujnu 1985;
 - U konačnom priopćenju sa 77. sjednice (20. studenoga 1985) Odbor ministara ponovio je svoj veliki interes za što skorije dovršavanje nacrt konvencije.
-

9. Tijekom svojega rada DH-EX imao je priliku konzultirati Europsku komisiju i Sud za ljudska prava. Također je organizirao saslušavanje predstavnika Međunarodnog povjerenstva pravnik, Švicarskog odbora za sprečavanje torture i Međunarodnog odbora Crvenog križa. Saslušana su i dva stručnjaka iz područja psihijatrije. Prije nego što je u lipnju preliminarni nacrt konvencije proslijeđen CDDH, DH-EX uzeo je u obzir mišljenja Europskog odbora za pravnu suradnju (European Committee for Legal Co-operation, skraćeno: CDCJ) i Europskog odbora za probleme kriminaliteta (European Committee on Crime Problems, skraćeno: CDPC), s kojim se posavjetovao CDDH.

10. Osim sa CDCJ i CDPC, CDDH također se konzultirao s Europskom komisijom i Sudom za ljudska prava. Tekst Nacrta europske konvencije za sprečavanje torture i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja dobio je svoju konačnu verziju na 21. sastanku u studenone 1986. i potom je proslijeđen Odboru ministara.

11. Nakon što se konzultirao sa Skupštinom (v. Mišljenje br. 133, 27. ožujka 1987), Odbor Ministara prihvatio je tekst Konvencije 26. lipnja 1987. Konvencija je ponuđena na potpis državama članicama Vijeća Europe 26. studenoga 1987. *

* Nota [*tajništva CPT-a; 2002. godine*]:

4. studenog 1993. godine, dva protokola uz konvenciju su otvorena za potpis.

Protokol Broj 1 "otvara" konvenciju, tako što Odbor ministara Vijeća Europe može pozvati bilo koju zemlju koja nije članica Vijeća Europe do pristupi konvenciji. Protokol Broj 2 uvodi izmjene tehničke prirode. Postoji odredba da se članovi CPT-a podijele u dvije grupe, kako bi se obezbijedilo da se polovica članstva ponovno izabere svake dvije godine. Protokol također obezbjeđuje da se članovi odbora mogu ponovno izabrati dva puta, umjesto jednom kao do sada.

Protokoli su stupili na snagu 1. ožujka 2002. godine.

II. Razlozi za izradu nove konvencije

12. Tortura i nehumano ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje zabranjeni su nacionalnim zakonodavstvom i nekolicinom međunarodnih pravnih instrumenata. Iskustvo, međutim, pokazuje da postoji potreba za obuhvatnijim i učinkovitijim međunarodnim mjerama, radi zaštite osoba lišenih slobode.

13. U okviru Vijeća Europe nadzorni je sustav utvrđen Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda od 4. studenoga 1950. postigao značajne rezultate. Smatra se da bi se taj sustav, koji je zasnovan na pritužbama pojedinaca ili država koji su tvrdili da je došlo do kršenja ljudskih prava, mogao korisno nadopuniti izvansudskim mehanizmima preventivne prirode, kojim bi zadatak bio ispitivanje postupanja prema osobama lišenim slobode. Njihov bi cilj bila zaštita takvih osoba od torture i do nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

14. Zbog tih razloga ovom Konvencijom osniva se odbor koji može posjetiti bilo koje mjesto pod nadležnošću ugovornih stana gdje su osobe lišene slobode od tijela javne vlasti.

III. Glavna obilježja novog sustava

15. Kao što je naznačeno u točkama 13. i 14., funkcija je odbora da obavlja posjete te, ako je potrebno da predlaže poboljšanja glede zaštite od torture i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja osoba lišenih slobode.

16. Članovi odbora obavljat će dužnost u svoje vlastito ime i bit će izabrani između osoba visoka morala, poznatih po svojoj stručnosti u području ljudskih prava ili po svojem profesionalnom iskustvu u područjima koja pokriva Konvencija. Ako odbor smatra potrebnim, mogu mu pomagati stručnjaci s odgovarajućim kvalifikacijama.

17. Odbor ne izvršava nikakvu sudsku funkciju; nije mu zadaća da prosuđuje je li došlo do kršenja relevantnih međunarodnih pravnih dokumenata. S tim u skladu, odbor će se također suzdržavati od izražavanja svojih gledišta o interpretaciji tih pravnih dokumenata, bilo in abstracto, bilo u odnosu na konkretne činjenice.

18. Pri odlučivanju postoji li potreba za davanjem preporuke, odbor će, dakako, morati procijeniti činjenice utvrđene tijekom svojih posjeta. Budući da odbor nije nadležan saslušavati svjedoke u skladu s općim načelima sudskog postupka, on nema dostatnu osnovu za davanje preporuka ako činjenice nisu jasne ili ako postoji potreba za daljnjom istragom. U takvim slučajevima odbor može obavijestiti odnosne države i predložiti provođenje daljnjih istraga na državnoj razini te traži da ga se izvješćuje o ishodu istrage.

19. Kao nastavak svoga posla odbor može organizirati nove posjete već posjećenim mjestima.

20. U primjeni Konvencije odbor i država o kojoj se radi obvezni su surađivati. Smisao rada odbora nije optuživanje država, nego, u duhu suradnje i putem savjetovanja, traženje eventualnih poboljšanja u zaštiti osoba lišenih sloboda.

IV. Napomene o odredbama Konvencije

Preambula

21. U preambuli se izlažu razlozi koji su naveli države članice Vijeća Europe da prihvate Konvenciju i navodi se smisao Konvencije (vidjeti poglavlja I do III).

22. Pozivanje na članak 3. Europske konvencije o ljudskim pravima osigurat će odboru polazišnu točku u razmatranju situacija gdje postoji vjerojatnost torture ili nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (vidjeti točke 26. i 27.)

Članak 1.

23. Ovim se člankom utvrđuje tijelo koje obavlja posjete te smisao posjeta. Na taj se način opisuju osnovne funkcije Europskog vijeća za sprečavanje torture i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

24. Pojam «Lišenja slobode» za svrhe ove konvencije treba razumjeti u smislu članka 5. Europske konvencije o ljudskim pravima, kao što je razjašnjeno praksom Europskog suda i Komisije za ljudska prava. Međutim, razlikovanje između «zakonitog» i «nezakonitog» lišenja slobode koje proizilazi u vezi s člankom 5. ne potpada u nadležnost odbora.

25. Kao što je već rečeno u točki 17, odbor neće obavljati nikakve sudske funkcije; njegovi članovi ne moraju biti pravnici, njegove preporuke neće obvezivati odnosne države i odbor neće izražavati nikakva vlastita gledišta o interpretiranju zakonskih pojmova. Njegov je zadatak isključivo preventivne prirode. Odbor će obavljati posjete radi utvrđivanja činjeničnog stanja te, prema potrebi, na temelju informacija prikupljenih tijekom tih posjeta, davati preporuke s ciljem pojačanja zaštite od torture i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja osoba lišenih slobode.

26. Zabrana torture i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja opći je međunarodni standard koji se, iako se različito formulira, nalazi u raznim međunarodnim pravnim aktima, kao što je članak 3. Europske konvencije o ljudskim pravima.

27. Odbor se u vezi s člankom 3. ravna prema sudskoj praksi Europskog suda i Komisije za ljudska prava. On, međutim, treba izbjegavati miješanje u interpretaciju i primjenu članka 3.

Članak 2.

28. Ovom odredbom ugovorne strane Konvencije slažu se da će dopustiti posjete bilo kojem mjestu u njihovoj nadležnosti gdje se nalazi jedna ili više osoba lišenih slobode od javnog tijela. Pritom nije bitno je li lišenje slobode zasnovano na formalnoj odluci ili nije.

29. Do posjeta može doći bilo u kojim okolnostima. Konvencija se ne odnosi samo na mirnodopsko razdoblje, već i na razdoblje rata ili bilo koje druge javne nepogode. Nadležnost je odbora, međutim, ograničena glede mjesta koja se navode u odredbama članka 17. stavka 33. (vidjeti dolje, točka 93).

30. Posjeti se mogu organizirati bilo kojim mjestima gdje su osobe bilo iz kojeg razloga lišene slobode. Konvencija se stoga, primjerice, odnosi na mjesta gdje se osobe drže u pritvoru; mjesta gdje je tko u zatvoru na temelju osude za kazneno djelo; gdje je osoba zadržana temeljem odluke upravnog tijela ili je lišena slobode zbog zdravstvenih razloga te na mjesta gdje se nalaze maloljetnici uhićeni od tijela javne vlasati. Konvencija se odnosi i na uhićenje od vojnih tijela.

31. Posjeti mjestima gdje su osobe lišene slobode zbog duševne bolesti zahtijevaju pomnu pripremu i pažljivo postupanje, primjerice, glede kvalifikacija i iskustva osoba odabranih za posjet i način na koji će se posjet obavljati. Štoviše, pri obavljanju posjeta, odbor će zacijelo željeti postupati prema odgovarajućoj preporuci koju je usvojio Odbor Ministara.

32. Posjeti će se obavljati i privatnim i javnim institucijama, ovisno o tome je li lišenje slobode obavilo tijelo javne vlasti. S tim u skladu, odbor može posjetiti samo one osobe koje je slobode lišilo tijelo javne vlasti, a ne pacijente na dragovoljnom liječenju. U potonjem slučaju, međutim, odbor bi se trebao uvjeriti da se zaista radi o želji pacijenta.

Članak 3.

33. Kao što je navedeno u općim odredbama (vidjeti Poglavlja II. i III) ovom konvencijom osniva se izvansudski sustav preventivne prirode. Nije zadatak odbora optuživanje država za kršenja prava, već suradnja s njima radi jačanja zaštite osoba lišenih slobode. Radi naznačavanja odgovarajućeg odnosa između odbora i ugovornih strana članak 3. sadrži opću odredbu o suradnji.

34. Načelo suradnje odnosi se na sve faze djelatnosti odbora. Ono se izravno odnosi na nekolicinu odredaba Konvencije, kao što su članci 2,8,9. i 10.

Od odbora se očekuje da iskoristi stručnost državljana pojedinih ugovornih strana koje mu one stave na raspolaganje radi pružanja pomoći poglavito tijekom posjeta (vidjeti točke 64. i 65).

Članak 4.

Stavak 1.

35. Odbor će biti sastavljen od onoliko članova koliko ima ugovornih strana. Ova odredba zasnovana je na prvom dijelu članka 20. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Stavak 2.

36. Glede kvalifikacija članova odbora, u stavku 2. navodi se da oni moraju biti izabrani između osoba visoka morala, poznatih po svojoj stručnosti u području ljudskih prava ili s profesionalnim iskustvom u područjima na koja se odnosi ova konvencija. Ne smatra se poželjnim detaljno odrediti profesionalna područja iz kojih se članovi odbora mogu birati. Jasno je da oni ne moraju biti pravnici. Bilo bi poželjno da se u odboru nalaze članovi koji imaju iskustva u pitanjima kao što su upravljanje zatvorima i razna područja medicine relevantna za tretman osoba lišenih slobode. To će pridonijeti učinkovitosti dijaloga između odbora i država i olakšati konkretne prijedloge odbora.

Stavak 3.

37. Ova odredba odgovara zadnjem dijelu članka 20. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Stavak 4.

38. Ovom odredbom traži se od članova da obavljaju svoju službu u svoje osobno ime i da budu nezavisni i nepristrani te dostupni da se stave u učinkovitu službu odbora. S tim u skladu očekuje se da kandidati kod kojih bi došlo do sukoba interesa ili koji bi na koji drugi način mogli imati poteškoća u zadovoljavanju zahtjeva za nezavisnošću, nepristrasnošću i dostupnošću ne budu predloženi ili izabrani. Također se očekuje da članovi odbora koji bi mogli imati takvih poteškoća u svezi s pojedinom situacijom ne sudjeluju ni u kakvoj aktivnosti odbora vezanoj uz tu situaciju.

Članak 5.

Stavak 1.

39. Postupak izbora članova odbora u načelu je isti kao i onaj određen u članku 21. Europske konvencije o ljudskim pravima za izbor članova Komisije.

Stavak 2.

40. Smatra se ispravnim da se isti izborni postupak slijedi pri popunjavanju upražnjenih mjesta (zbog smrti ili ostavke).

Stavak 3.

41. Određeno je da mandat članova odbora traje četiri godine, uz mogućnost samo jednog ponovnog izbora.**

42. Djelomično obnavljanje odbora osigurava se nakon početnog razdoblja od dvije godine. Ovaj je postupak utvrđen u skladu s odgovarajućim odredbama članka 22. i 40. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Članak 6.

Stavak 1.

43. Vodeći računa o specifičnim obilježjima funkcija odbora utvrđenih ovom konvencijom, određuje se da će se odbor sastajati in camera. Ova odredba dopunjava načelo sadržano u članku 11. da obavijesti koje prikupi odbor u vezi s nekom posjetom te odgovarajućim izvješćem i konzultacijama s državom na koju se to odnosi moraju biti povjerljive.

44. Odluke odbora moraju biti u skladu sa zahtjevima postavljenim u članku 10. stavak 2, a mora ih donijeti većina nazočnih članova. Za kvorum je određen broj koji predstavlja većinu članova.

Stavak 2.

45. Ova odredba određuje, u skladu s međunarodnom praksom, da će odbor sam sastavljati svoja postupovna pravila, kojima će se regulirati uobičajena organizacijska pitanja, uključivo i izbor predsjedatelja.

Stavak 3.

46. Ova odredba, kojom se navodi da tajništvo odbora ustrojava glavni tajnik Vijeća Europe, zasniva se na uobičajenoj praksi te organizacije.

** Nota [tajništva CPT-a; 2002. godine]:
Stupanjem na snagu Protokola Broj 2, članovi Odbora mogu biti reizabrani dvaput.

Članak 7.

Stavak 1.

47. Ovaj članak određuje da je odbor odgovaran za organiziranje posjeta mjestima iz članka 2. Konvencije. Također navodi da odbor može organizirati povremene posjete i ad hoc posjete,

48. Glede povremenih posjeta, da bi bio učinkovit, odbor će neizostavno morati uzeti u obzir broj mjesta koji treba posjetiti u određenim državama. Odbor također mora osigurati, koliko je god to moguće, da se različite države jednako posjećuju. Nadalje, programima povremenih posjeta zbog praktičnih razloga ne bi se trebale podrazumijevati sustavne posjete svim mjestima gdje se nalaze osobe lišene slobode. Odbor bi čak trebao dati prednost ad hoc posjetama koje u danim okolnostima ocijeni potrebnima.

49. Glede takvih ad hoc posjeta, odbor ima diskrecijsko pravo procijeniti kada je i zbog čega posjet potreban. Tako se odbor ne bi trebao baviti istraživanjem pojedinačnih pritužbi (za koje postoji odgovarajuće uređenje u drugim pravnim instrumentima, primjerice Europskoj konvenciji o ljudskim pravima), ali ima pravo uzeti u obzir obavijesti pojedinaca ili grupa pojedinaca te odlučiti hoće li na temelju toga poduzeti nešto u skladu sa svojom zadaćom. Odbor bi trebao imati slično diskrecijsko pravo u slučaju kada neka ugovorna strana izrazi želju da odbor posjeti mjesta pod njezinom nadležnošću kako bi se istražile neke optužbe i razjasnila situacija.

Stavak 2.

50. Same posjete ne mora obavljati odbor u punom sastavu; vjerojatno je da će do posjeta odbora u punom sastavu doći samo u iznimnim slučajevima. Stoga se u stavku 2. određuje da posjete u načelu obavljaju najmanje dva člana odbora, koja djeluju u ime odbora. Iznimno, međutim, odbor može predstavljati samo jedan član, primjerice u ad hoc posjetima hitne prirode kada je samo jedan član dostupan.

51. Ako odbor smatra potrebnim, mogu mu pomagati vještaci i prevoditelji. Zamišljeno je da bi se tako trebala upotrijebiti stručnost odbora, primjerice s pomoću osoba koje imaju posebnu obuku ili iskustvo u humanitarnim misijama, koje imaju medicinsko znanje ili neku posebnu stručnost u svezi s liječenjem zatvorenika, zatvorskim režimom ili mladim osobama.

52. Pri organiziranju posjeta, odbor će uzeti u obzir da treba raspolagati dostatnim poznavanjem zemlje o kojoj se radi i njezina jezika.

53. Član ili članovi odbora koji su izabrani da obave posjet bit će ovlašteni za potrebne kontakte s državnim vlastima. Oni će biti odgovorni za opću provedbu posjeta i za nalaze koje podnesu odboru nakon posjeta.

Članak 8.

54. S iznimkom članka 1, u kojem se pod «odborom» razumijeva plenarni odbor, termin «odbor» u ovom članku (kao i u člancima 3,9,14. stavak 3. te članku 17. stavak 3.) odnosi se na delegaciju koja obavlja posjetu u ime odbora.

Stavak 1.

55. Ratifikacijom Konvencije države se obvezuju da će dopustiti posjete bilo kojem mjestu pod njihovom nadležnošću. Smisao je ove odredbe da utvrdi način na koji se posjet inicira. Prije nego što dođe do posjete, odbor mora obavijestiti vladu ugovorne strane o svojoj nakani da obavi posjet (vidjeti članak 15). Nakon takve obavijesti može u bilo koje doba posjetiti mjesto iz članka 2. ove Konvencije.

Bitno je da odbor i svaka ugovorna strana na zadovoljavajući način utvrde na koji će način svaka osoba koja pripada posjetiteljskoj ekipi biti akreditirana i identificirana.

56. Ovom odredbom ne određuje se vrijeme koje mora proteći (npr. dvadeset i četiri sata ili četrdeset osam sati) između obavijesti i trenutka posjeta. Tako postoji i mogućnost iznimnih situacija kada do posjeta dolazi odmah nakon obavijesti. Međutim, vodeći računa o načelu suradnje iz članka 3, odbor bi trebao dati odnosnoj državi razuman rok da poduzme potrebne mjere da posjet bude što učinkovitiji. Isto tako, odbor bi trebao obaviti posjet u razumnom roku nakon obavijesti.

57. Isto tako, u duhu suradnje, u slučajevima kada se obaviješću najavi namjera odbora da posjeti neku državu bez navođenja datuma i mjesta dolaska, od odbora se očekuje da takve detalje javi naknadno, prije nego što do posjeta dođe.

58. Obavijest bi, osim najave posjeta, trebala sadržavati imena članova odbora i identitet vještaka, prevoditelja i drugih stručnjaka koji sudjeluju u posjeti, kao i mjesta koja odbor namjerava posjetiti. Međutim, činjenica da se u obavijesti spominju neke određene institucije ne znači da odbor nema pravo najaviti da želi posjetiti i druge institucije tijekom svog posjeta.

59. Konačno, od odbora se očekuje da vodi računa da posjeti zatvorskim institucijama s visokim mjerama sigurnosti mogu zahtijevati pomnu pripremu.

Stavak 2.

60. Podrazumijeva se, s obzirom na posebnu prirodu posjeta koje odbor mora obavljati, da ovaj stavak jednako važi i prije i za vrijeme i poslije posjeta. On sadržava iscrpan popis onoga što odboru ugovorna strana treba omogućiti. Podrazumijeva se, međutim, da ugovorna strana treba odboru dati i drugu pomoć kako bi mu olakšala posao.

61. Prema točki a, koja se mora čitati u sklopu članka 2. i 16., uvjeti koje propisuje ugovorna strana u svezi s ulaskom u zemlju (npr. vize) ne moraju se tražiti od članova posjetiteljskog tima (podložno članku 14. stavak 3. u odnosu na vještake i drugo pomoćno osoblje). Podrazumijeva se da pravo putovanja bez ograničenja ne daje odboru ili njegovim članovima opću slobodu kretanja u područjima za koja vrijede ograničenja zbog razloga državne obrane (vidjeti članak 9.).

62. Prema točki b, svaka ugovorna strana mora na zahtjev odbora dati popis mjesta pod njezinom nadležnošću gdje se drže osobe lišene slobode te navesti prirodu institucije (zatvor, policijska stanica, bolnica itd). Podrazumijeva se da pri sastavljanju takvog popisa država na koju se to odnosi, pored specificiranog popisa trajnih mjesta za smještaj osoba lišenih slobode, kao što su zatvori ili duševne bolnice, može dati i općenit opis mjesta gdje se osobe lišene slobode mogu povremeno držati, primjerice sve policijske stanice ili vojarne. Predviđeno je da će odbor na kraju zatražiti sveobuhvatni popis mjesta na određenom području pod nadležnošću države koja namjerava posjetiti. Međutim, država ne mora dati detaljan popis svih zatočenika. Ako zbog nekih posebnih razloga odbor želi doći do informacija o određenoj osobi (uključujući i mjesto njezina zatočenja), može to zatražiti na temelju točke d ovog stavka 2.

63. Točka c naglašava slobodu kretanja članova odbora, unutar mjesta iz članka 2. Ova odredba, međutim, ne priječi odboru da uzme pratnju neke službene osobe države koju posjećuje, s ciljem da pomogne pri posjeti (vidjeti članak 15). Država može tražiti od odbora da mu se dodijeli pratnja višeg službenika na mjestima koja se drže u tajnosti radi državne sigurnosti (vidjeti članak 9.) Pratilac, međutim, ne smije biti nazočan razgovorima koji se obavljaju nasamo prema stavku 3. ovog članka.

64. Točka d obvezuje ugovorne strane da opskrbe odbor njima dostupnim informacijama koje su odboru potrebne za izvršavanje njegove zadaće. Pristup informacijama bit će osobito važan odboru. Istovremeno se uvažava da u državama članicama mogu važiti pojedina pravila o otkrivanju informacija. S tim u skladu, odbor se obvezuje da će, kada traži informacije od ugovorne strane, poštovati pravila zakona dotične države i profesionalne etike (posebno se to odnosi na pravila o zaštiti podataka i liječničke tajne). Predviđeno je da će se eventualne poteškoće u ovom području razrješavati u duhu uzajamnog razumijevanja i suradnje na kojem se ova konvencija zasniva.

65. Podrazumijeva se da ugovorne strane same odlučuju o obliku u kojem će se odboru priopćiti tražene informacije (primjerice, originali ili kopije dokumenata).

Stavak 3.

66. Prema odredbi ovog stavka odbor može voditi razgovor nasamo. Za takve razgovore može odabrati svoje vlastite prevoditelje i ne podliježe nikakvim vremenskim ograničenjima.

Odbor treba biti posebno pažljiv prema duševno rastrojenim pacijentima kad odlučuje o broju, kvalifikaciji i jezičnoj sposobnosti osobe ili osoba koje vode razgovor (vidjeti pod 31. gore).

67. Podrazumijeva se da osoba lišena slobode nije obvezna pristati da stupi u kontakt s odborom. Odbor, međutim, mora dobiti priliku da se uvjeri da se radi o slobodnoj odluci te osobe.

Stavak 4.

68. Kada se spominju osobe s kojima odbor može komunicirati, sastavljači Nacrta konvencije imali su u vidu obitelj, odvjetnike, liječnike i medicinsko osoblje osoba lišenih slobode. Međutim, nijedna privatna osoba ne može se obvezati da komunicira s odborom.

69. Ipak, ovo pravo koje se daje odboru ne ovlašćuje ga da organizira formalna saslušanja u pravnom smislu sa svim postupovnim uvjetima koji bi iz toga proizilazili. Primjerice, nitko nije obvezan svjedočiti pod prisegom.

Stavak 5.

70. Odredba ovog stavka omogućuje odboru da daje neke primjedbe tijekom samog posjeta. Ta se mogućnost treba koristiti samo u izimnim slučajevima (primjerice, kada se javi hitna potreba za poboljšanjem postupanja prema osobama lišenim slobode). U tom slučaju odbor se ne oslobađa obveze da naknadno podnese izvješće iz članka 10.

Članak 9.

71. Ovim se člankom dopušta da bez obzira na obveze neke ugovorne strane da dopusti posjete odbora određene iznimne okolnosti mogu opravdati odgađanje posjeta ili neko ograničenje prava pristupa odbora određenom mjestu. Stavak 1. pobliže određuje te iznimne okolnosti u kojima se može koristiti odredba ovog članka:

- osiguranje državne obrane;
- zaštita javne sigurnosti, koja, kako je predviđeno, uključuje hitnu i neodgodivu potrebu za sprečavanjem teškog kaznenog djela;
- teški nered u zatvorima i drugim mjestima gdje se nalaze osobe lišene slobode;
- slučajevi kada bi posjeta u određeno vrijeme, s obzirom na zdravstveno stanje (uključujući i mentalno zdravlje) posjećivane osobe, mogla štetiti zdravlju te osobe;
- izbjegavanje ispitivanja koje bi prethodilo hitnom ispitivanju i s tim povezane istrage u vezi s teškim kaznenim djelom.

72. Od ugovorne strane koja se želi koristiti odredbama članka 9. traži se da odboru izloži relevantne okolnosti. Odbor i ugovorna strana tada prema stavku 2. trebaju obaviti konzultacije kako bi se razjasnile okolnosti koje navodi ugovorna strana i kako bi se s obzirom na njih razmotrio zahtjev odbora. Od odbora i ugovorne strane također se traži da se sporazumiju glede načina na koji će odbor moći obaviti svoju zadaću brzo i učinkovito. (Ovdje se radi o posebnom slučaju suradnje iz članka 3.) Jedna mogućnost koja se u tom članku navodi jest, primjerice, da ako se iznese zaštita državne sigurnosti kao argument protiv posjeta nekom mjestu, bilo koja osoba koja je lišena slobode na tom mjestu mora biti prebačena na drugo mjesto gdje je odbor može posjetiti. Ovaj stavak također određuje da u slučaju odgode posjeta bilo kojem mjestu ugovorna strana mora osigurati da odbor bude u potpunosti obaviješten o osobama koje su lišene slobode na tom mjestu.

Članak 10.

Stavak 1.

73. U ovom stavku govori se o izvješću koje odbor mora sastaviti nakon svakog posjeta. Ono se mora zasnivati na činjenicama utvrđenim tijekom posjeta i mora uzeti u obzir sve primjedbe države o kojoj se radi. Izvješće također mora sadržavati preporuke koje odbor smatra potrebnima i koje uvijek moraju imati cilj jačanje zaštite osoba lišenih slobode. Podrazumijeva se da izvješće proslijeđeno dotičnoj državi ne mora sadržavati sve informacije do kojih je odbor došao prilikom posjeta (primjerice, snimke nekih razgovora).

Stavak 2.

74. U nekim posebnim okolnostima u kojima se govori u ovom stavku odbor može, nakon što je odnosna država dobila priliku da iznese svoja gledišta, odlučiti dati izjavu za javnost. Odbor će se ovlaštenjem da daje javne izjave koristiti iznimno, ako odnosna država ne surađuje ili odbija poboljšati situaciju sukladno preporukama odbora. S obzirom na važnost odluke da se dade javna izjava, tu odluku može donijeti samo kvalificirana većina. Prije korištenja ove mogućnosti u slučaju kada država odbija poboljšati situaciju, odbor bi trebao u potpunosti uvažiti sve poteškoće koje bi iz te odluke proizašle.

75. Odbor ima diskrecijsko pravo odlučivanja o tome koje će informacije dati u javnost, ali mora voditi računa o potrebi da se osigura da se ne otkriju informacije koje su povjerljive prirode. Također treba uzeti u obzir da nije poželjno otkrivati informacije u vezi s istragama koje su u tijeku.

Članak 11.

Stavak 1.

76. Ova odredba utvrđuje načelo povjerljivosti rada odbora. «Informacije koje je prikupio Odbor» mogu se sastojati od činjenica koje je sam odbor primijetio, informacija koje su došle iz vanjskih izvora i informacija koje je odbor sam prikupio.

Stavak 2.

77. Ova odredba utvrđuje da odbor kada god neka država to zatraži, treba objaviti izvješće i bilo koje komentare koje ta država želi dati. Ako odnosna država to izvješće objavi, mora ga objaviti cjelovito.

Stavak 3.

78. Ovaj stavak određuje da se ne smiju objavljivati nikakvi osobni podaci bez izričitog pristanka osobe na koju se odnose. To, međutim, ne isključuje objavljivanje takvih podataka u slučaju da se identitet dotične osobe ne otkrije ili ako ga nije moguće otkriti iz konteksta.

Članak 12.

79. Svake godine odbor mora podnijeti opće izvješće o svojem radu Odboru ministara. To izvješće, koje će biti poslano Skupštini i objavljeno, mora sadržavati informacije o organizaciji i unutarnjem radu odbora te o samim aktivnostima odbora, pri čemu treba navesti koje su države bile posjećene. Pri pripremi svoga izvješća odbor mora poštovati odredbe članka 11. u vezi s povjerljivošću prirode nekih vrsta informacija i podataka.

Članak 13.

80. U skladu s ovom odredbom, članovi odbora, vještaci i druge osobe koje pomažu odboru moraju poštovati povjerljivost, čak i nakon završetka njihova mandata. To se odnosi na sve činjenice ili informacije koje su članovi odbora ili navedene druge osobe saznali tijekom obavljanja svoje funkcije prilikom posjeta ili bilo kojom drugom prilikom.

Članak 14.

Stavak 1.

81. Ovom odredbom utvrđuje se načelo da imena osoba koja pomažu odboru moraju biti navedena u obavijesti o posjeti iz članka 8. stavka 1.

Stavak 2.

82. Na stručnjake koji pomažu odboru odnose se iste obveze nezavisnosti, nepristrasnosti i dostupnosti kao i na članove odbora (vidjeti članak 4. stavak 4.) Oni trebaju djelovati u službi odbora i u skladu s njegovim uputama.

Stavak 3.

83. U ovom stavku iznose se uvjeti u kojima neka država može odbiti da neka osoba koja pomaže odboru sudjeluje u posjetima, ili u nekom pojedinačnom posjetu ili nekom mjestu pod njezinom nadležnošću.

84. Ovo se pravo može ostvariti samo iznimno i što je prije moguće. Tako neka država, nakon što dobije relevantne informacije, smije odbiti takvu osobu ako smatra da ona ne ispunjava zahtjeve izložene u stavku 2. ovog članka ili u članku 13. To se može učiniti ako se pokazalo da je dotična osoba pristrana u odnosu na tu državu ili ako je prekršila pravilo povjerljivosti.

85. Kada neka država izjavi da neka osoba ne može sudjelovati u posjetu, odbor može zatražiti da se navedu razlozi, pri čemu se podrazumijeva da će i ispitivanje i objašnjavanje razloga biti povjerljivo. Na taj se način može pomoći odboru pri imenovanju drugih osoba za te dužnosti.

86. Ako se tijekom posjeta neka osoba koja pomaže odboru ponaša na način koji se u odnosnoj državi smatra nedoličnim (primjerice, ako daje političke ili slične javne izjave), ta država može zatražiti od odbora da poduzme sve mjere koje on smatra odgovarajućima.

Članak 15.

87. Radi olakšavanja slanja obavijesti iz članka 8. stavka 1. Konvencije, ovom odredbom obvezuju se ugovorne strane da izvijeste odbor o tijelima kojima takve obavijesti treba poslati. Ugovorna strana također mora izvijestiti odbor o imenu bilo koje službene osobe koju će odrediti kao osobu za vezu radi olakšavanja posla odboru prilikom posjete.

Članak 16.

88. Ovaj članak govori o povlasticama i imunitetima odbora, njegovih članova i stručnjaka. On je utemeljen na članku 59. Europske konvencije o ljudskim pravima i na Drugom i Četvrtom protokolu Općeg sporazuma o povlasticama i imunitetima Vijeća Europe.

Članak 17.

Stavak 1.

89. Ovaj stavak određuje da se ova konvencija ne može koristiti kao opravdane za ograničavanje zaštite na temelju nekog drugog pravnog akta na međunarodnoj ili državnoj razini. Konvencija je samo jedna od više mjera kojima se želi spriječiti tortura i ojačati zaštita koja se daje osobama lišenim slobode.

90. Činjenica da državna tijela pojedinih država mogu biti ovlaštena za provođenje istrage na mjestima na koja se odnosi Konvencija nije dovoljna da se spriječi odbor u nakani da posjeti neko mjesto. Međutim, u duhu suradnje u kojem se Konvencija treba primjenjivati, odbor može stupiti u kontakt s takvim državnim tijelima prije nego što donese odluku (vidjeti pod 33. i 34.)

Stavak 2.

91. Odredba ovog stavka govori o odnosu između ove konvencije i Europske konvencije o ljudskim pravima, koju su potpisale sve države članice Vijeća Europe, što se spominje u preambuli. Obveze ugovornih strana prema Europskoj konvenciji o ljudskim pravima ne mijenjaju se. Isto se tako ne zadire ni u nadležnost povjerenu tom konvencijom Europskom sudu i Komisiji za ljudska prava te Odboru Ministara. S tim u skladu, poštujući utvrđene nadležnosti tih tijela, odbor koji se osniva prema toj Konvenciji neće se baviti poslovima započetim u ranijim postupcima niti će davati svoje interpretacije odredaba Europske konvencije o ljudskim pravima.

92. Posebno, odredbom ovog stavka ne utječe se na pravo pojedinačne pritužbe iz članka 25. Europske konvencije o ljudskim pravima koje ostaje neumanjeno. Sukladno tome, nije predviđeno da se osoba čiji je slučaj odbor razmatrao poziva na članak 27. stavak 1b Europske konvencije o ljudskim pravima ako naknadno uloži pritužbu Europskoj komisiji za ljudska prava tvrdeći da je bila žrtva kršenja te konvencije.

Stavak 3.

93. Iz članka 2. proizilazi da se Konvencija primjenjuje i u mirnodopskom razdoblju i u ratu. Ipak, pokazalo se potrebnim da se vodi računa o postojanju drugih međunarodnih pravnih sredstava, posebice Ženevskih konvencija od 12. kolovoza 1949. i Protokola od 8. lipnja 1977. U slučaju oružanog sukoba (međunarodnog ili nemeđunarodnog) Ženevske konvencije moraju imati prednost primjene. TO znači da će posjete obaviti izaslanici ili predstavnici Međunarodnog odbora Crvenoga križa (ICRC)¹. Međutim, novi odbor može posjećivati neka mjesta – poglavito u slučaju nemeđunarodnoga oružanog sukoba – koja ICRC ne posjećuje «učinkovito» ili «redovito». S druge strane, posjeti zatočenicima koje obavlja ICRC u mirnodopskom razdoblju u nekoj zemlji na temelju bilateralnih sporazuma (izvan okvira Ženevskih konvencija) nisu obuhvaćeni ovom odredbom. U takvim slučajevima odbor mora odlučiti kako će postupiti, uzimajući u obzir situaciju i status osoba kojima bi se išlo u posjete.

94. Sastavljači Konvencije odlučili su odrediti razliku u odnosu na Ženevske konvencije ne samo zbog specifičnosti u stručnosti i iskustvu ICRC nego i zato što ICRC izvršava funkcije i koristi se metodama koje su vrlo slične funkcijama i metodama novog odbora. Tako se pokazalo posebno potrebnim da se pobliže odrede nadležnosti ovih dvaju tijela.

Članci 18. do 23.

95. Ovi članci, koji sadrže zaključne odredbe Konvencije, odgovaraju predlošku koji je prihvatio Odbor ministara Vijeća Europe.

Glede članka 21, treba uočiti da je izabrana opcija isključenja mogućnosti rezervi država na Konvenciju.

¹ Vidjeti članak 126. Treće ženevske konvencije i članak 143 Četvrte konvencije.

Za bliža obavještenja:

Secretariat of the CPT
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Francuska

Tel.: +33 (0)3 88 41 20 00
Fax: +33 (0)3 88 41 27 72
E-mail: cptdoc@coe.int
Internet: www.cpt.coe.int

Engleski i francuski: službene verzije.
Drugi jezici: prijevodi.

Strasbourg, 26.XI.1987
Fotografija na naslovnoj strani: © Vijeće Europe